

LOCUL ȘI ROLUL ROMÂNIEI PE INELELE MODELULUI SECURITĂȚII PRIN COOPERARE AL LUI COHEN

ROMANIA'S PLACE AND ROLE ON COHEN'S MODEL OF COOPERATIVE SECURITY

LA PLACE ET LE RÔLE DE LA ROUMANIE DANS LES ANNEAUX DU MODÈLE DE SÉCURITÉ PAR LA COOPÉRATION DE COHEN

Cdor.drd. Valentin-Cătălin VLAD*

Dorința României de a-și consolida garanțiile de securitate la nivel regional și internațional s-a cristalizat în permanență la nivel conceptual și execuțional prin strategiile naționale de apărare, dar și prin contribuția susținută, pe care Forțele Armate Române au avut-o, în ultimele două decenii, la eforturile ONU, NATO sau UE, pentru asigurarea securității și stabilității regionale și internaționale.

În consecință, România s-a înscris în rândul statelor care doresc nu numai să beneficieze, ci și să contribuie activ la asigurarea securității internaționale în cadrul definit de tratatele și convențiile internaționale. În acest sens, a urmărit în mod susținut să-și calibreze propriile strategii de apărare pe modelul conceptual al eficientizării procesului de realizare și de menținere a securității, stabilității și prosperității internaționale, cu scopul de a-și contura, de a-și securiza, de a-și credibiliza și de a-și legitima propria poziție la nivel regional și internațional. În contextul definit de prezența unor provocări din ce în ce mai diverse la nivelul mediului de securitate internațional, modelul lui Cohen poate reprezenta, pentru România, o oportunitate de a promova ideea inițierii și dezvoltării unor comunități de securitate prin cooperare regională, legitime la nivelul principalelor bazine maritime euroatlantice, astfel încât să determine o eficientizare a procesului asigurării securității internaționale.

Romania's desire to secure its security guarantees at regional and international level has been permanently crystalized at conceptual and executive level through its national defense strategies, as well as through the sustained contribution the Romanian Armed Forces have had in the last two decades supporting UN, NATO or EU efforts for ensuring regional and international security and stability.

Consequently, Romania has joined the states that want not only to benefit, but also to actively contribute to ensuring international security within the framework defined by international treaties and conventions. In this regard she has steadily sought to calibrate its own strategies for defense on the conceptual footing of streamlining the process of international security, stability and prosperity in order to outline, secure, credit and legitimize its own position in this process, both regionally and internationally. In the context defined by the presence of increasingly diverse challenges in the international security environment, Cohen's model might represent for Romania an opportunity to advance the idea of initiating and developing legitimate security communities through regional cooperation within the main Euro-Atlantic maritime basins, so as to streamline the process of ensuring international security.

La volonté de la Roumanie de renforcer ses garanties de sécurité aux niveaux régional et international s'est constamment cristallisée, au niveau conceptuel et exécutif, par des stratégies de défense nationale, ainsi que par la contribution soutenue des forces armées roumaines, au cours des deux dernières décennies, aux efforts de l'ONU, de l'OTAN ou de l'UE pour assurer la sécurité et la stabilité régionales et internationales.

Par conséquent, la Roumanie s'est jointe aux États qui désirent non seulement bénéficier de la sécurité internationale, mais aussi y participer activement dans le cadre défini par les traités et les conventions internationaux, cherchant à cet égard à adapter ses stratégies de défense au fondement conceptuel de rendre le processus de sécurité, de stabilité et de prospérité internationales plus efficace, afin de façonner, de garantir, de crédibiliser et de légitimer sa propre position dans ce processus aux niveaux régional et international. Dans le contexte défini par la présence de défis de plus en plus divers dans l'environnement de sécurité internationale, le modèle de Cohen peut représenter, pour la Roumanie, l'occasion de lancer l'idée d'initier et de développer des communautés de sécurité par la coopération régionale, des communautés légitimes au niveau des principaux bassins maritimes euro-atlantiques, afin de rendre le processus d'assurer la sécurité maritime internationale plus efficace.

Cuvinte-cheie: securitate regională; comunități de securitate; cooperare regională; stabilitate regională.

Keywords: regional security; security communities; regional cooperation; regional stability.

Mots-clés: sécurité régionale; communautés de sécurité; coopération régionale; stabilité régionale.

* Statul Major al Forțelor Navale Române

e-mail: valentin.vlad@navy.ro

Direct interesată de îmbunătățirea securității regionale și internaționale, România și-a afirmat și și-a susținut prin propriile strategii și concepte de apărare națională, elaborate începând cu aderarea la Parteneriatul pentru Pace (1994), la NATO (2004) și la Uniunea Europeană (2007), intenția de a fi parte activă la efortul euroatlantic și multinațional de asigurare a securității aliate și internaționale.

În acest sens, odată înscrisă pe orbita definită de valorile și interesele promovate de structurile euroatlantice (NATO, UE), România a subscris conceptual și acțional angajamentelor de securitate și apărare colectivă aliate sau internaționale, clădindu-și pas cu pas un profil credibil și legitim, de națiune capabilă să-și onoreze integral angajamentele de securitate, asumate la nivel internațional. În acest sens, ultimele două strategii de apărare națională sunt elocvente, ele fiind elaborate sub devizele „O Românie puternică în Europa și în lume”¹, respectiv „Împreună, pentru o Românie sigură și prosperă într-o lume marcată de noi provocări”².

Acțiunile României au căpătat relevanță în mod constant din perspectiva de beneficiară a măsurilor de securitate colectivă, dar și de contribuitoare permanentă la securitatea și stabilitatea internațională, în mod special după evenimentele consemnate la nivelul regiunii Mării Negre, în primăvara anului 2014, când Rusia a anexat Crimeea.

Astfel, având drept scop intensificarea măsurilor de securitate pe flancul estic euroatlantic, participările unor structuri de forțe armate române la operațiile și misiunile aliate sau multinaționale, desfășurate în teatrele de operații din Afganistan, din Golful Aden, din Irak, din Libia, din Marea Mediterană sau din spațiul de securitate euroatlantic vital, au fost întregite, în premieră, prin găzduirea permanentă sau temporară, pe teritoriul României, a unor capacități de comandă și control sau de angajare aliate ori prin asumarea, în primul semestru al anului 2020, a comenzii asupra Grupării Permanente NATO de Luptă Contra Minelor nr. 2 (Standing NATO Mine Counter Measures Group 2 – SNMCMG2).

Angajamentul României pentru securitatea euroatlantică și internațională

Fără îndoială, agresivitatea manifestată de Rusia, începând cu anul 2008 (conflictul ruso-georgian³), concretizată prin anexarea și

militarizarea Crimeii de către aceasta în anul 2014 a produs îngrijorare în rândul comunității internaționale și euroatlantice și, implicit, al celor trei aliați ai NATO de la Marea Neagră – Bulgaria, România și Turcia –, odată ce capacitățile militare importante ale armatei ruse au fost repositionate la mai puțin de 250 de mile marine de flancul estic euroatlantic. Totodată, aceste acțiuni au determinat un puternic val de solidaritate și de reasigurare a garanțiilor de apărare colectivă la nivelul Alianței.

Menită a nu escalada situația tensionată existentă la nivelul regiunii Mării Negre, solidaritatea aliată s-a manifestat permanent în deplină legitimitate și credibilitate internațională și s-a concretizat, pe de o parte, prin intensificarea imediată a prezenței aliate aeriene, navale și terestre la nivel regional, iar, pe de altă parte, prin declanșarea unui proces de planificare la nivel strategic și operativ, care să analizeze mediul de securitate regional și să dispună cursul de acțiune optim pentru consolidarea apărării colective aliate, în deplină concordanță cu menținerea securității și stabilității internaționale.

În consecință, eforturile susținute ale României la menținerea securității și stabilității euroatlantice și internaționale, întreprinse încă din faza Parteneriatului pentru Pace, de la începutul anilor '90, s-au materializat în cele mai mari garanții de securitate din istoria României, odată cu dislocarea imediată a capacităților aeriene (americane, britanice, canadiene, italiene, aliate) și maritime (Standing NATO Maritime Group 2 – SNMG-2 și Standing NATO Mine Counter Measures Group 2 – SNMCMG-2) în regiunea Mării Negre și prin integrarea capacităților naționale în acestea atât în cadrul antrenamentelor, cât și în cadrul misiunilor permanente de luptă aliate, desfășurate pentru asigurarea avertizării timpurii și pentru menținerea securității aliaților riverani.

Astfel, în mediul maritim, dinamica dislocărilor Grupărilor Navale Permanente (Standing Naval Forces – SNF) în Marea Neagră s-a accentuat prin activarea acestora de două până la trei ori anual, dar în acord cu prevederile Convenției de la Montreux⁴ (nu mai mult de 21 de zile consecutiv și în limita a 30.000 tdw), fapt ce a contribuit semnificativ la menținerea unei prezențe continue și a unui nivel ridicat de legitimitate și de credibilitate internațională pentru toate acțiunile militare specifice, întreprinse de NATO în bazinul Mării Negre.

În spațiul aerian, sprijinul inițial aliat a fost, de asemenea, proporțional cu situația creată începând cu anul 2014, situându-se la un nivel ridicat și susținut prin dislocarea pe sistem rotațional a aeronavelor militare multirol pe aeroporturile Mihail Kogălniceanu și Câmpia Turzii, pentru sprijinul serviciului de luptă poliție aeriană⁵, precum și prin executarea misiunilor de supraveghere și de patrulare aeriană de nivel strategic, operativ și tactic cu aeronavele de cercetare (P3 Orion, P8 Poseidon) sau AWACS ale Canadei, Italiei, Marii Britanii, Statelor Unite ale Americii sau NATO.

Prezența înaintată adaptată (tailored Forward Presence – tFP⁶) a forțelor aeriene și maritime aliate pe flancul euroatlantic de sud-est a fost cimentată prin planul de măsuri de asigurare (Assurance Measures – AM⁷), aprobat la nivelul Consiliului Nord-Atlantic, care a presupus înființarea Brigăzii Multinaționale de la Craiova, dar mai ales, înființarea, pentru prima dată pe teritoriul României, a unor structuri de comandă, control și de integrare a forțelor aliate, precum Comandamentul Multinațional de Divizie Sud-Est (HQ MND SE) sau Unitatea de Integrare a Forțelor Aliate (NFIU) din București.

O altă componentă importantă a apărării colective aliate, găzduită de România, este reprezentată de *Sistemul de Rachete Aegis Ashore*, dispus la Deveselu⁸, devenit operațional începând cu 12 mai 2016, ca parte integrantă a *Sistemului NATO de Apărare Împotriva Rachetelor Balistice* (NATO Ballistic Missile Defense – BMD NATO).

Beneficiară a măsurilor de asigurare a apărării colective aliate, România s-a dovedit în egală măsură a fi și un furnizor de securitate prin respectarea tuturor angajamentelor colective de securitate asumate și, în consecință, Forțele Armate Române au continuat să contribuie semnificativ în domeniile aerian, maritim și terestru la antrenamentele/exercițiile, misiunile și operațiile aliate sau multinaționale, aflate în desfășurare în spațiul euroatlantic și internațional, precum misiunea Resolute Support din Afganistan (RSM), operația de menținere a păcii din Kosovo (KFOR), operația Sea Guardian din Marea Mediterană (OSG), contribuția NATO la combaterea migrației ilegale din Marea Egee sau misiunea NATO din Irak (NMI).

În plus, în primul semestru al anului 2020 România și-a consolidat statutul de furnizor credibil de securitate la nivelul NATO prin

asumarea, în premieră, a comenzii Grupării Navale Permanente NATO de Luptă Contra Minelor nr. 2 (SNMCMG-2). Astfel, Forțele Navale Române au pus la dispoziția Alianței comandantul și nucleul statului major al grupării (14 militari români, 1 ofițer spaniol, 1 ofițer turc, 1 ofițer german), împreună cu nava comandant, Puitorul de Mine și Plase „Viceamiral Constantin Bălescu” (274), de la bordul căreia comanda grupării a condus acțiunile specifice acestora pentru asigurarea capacității de luptă și de reacție imediată la nivelul spațiului maritim euroatlantic (Marea Neagră și Marea Mediterană) în cadrul tactic restrictiv, impus de nivelul de amenințare simetric și asimetric și, mai ales, de prezența pandemiei provocate de virusul SARS-CoV-2.

Subscrierea României pe modelul securității prin cooperare al lui Cohen

Abordând preocuparea comunității internaționale pentru asigurarea stabilității și securității internaționale, Richard Cohen propune un model pe calapodul căruia ar putea fi inițiate și dezvoltate comunitățile de securitate prin cooperare regională, cu scopul de a eficientiza procesul de asigurare a securității la nivelul spațiului euroatlantic și internațional.

Modelul propus de Cohen este cunoscut și sub denumirea de *modelul celor patru inele*⁹, deoarece se compune din patru inele concentrice care subscriu legitimității și credibilității internaționale prin promovarea securității individuale, securității colective, apărării colective și stabilității internaționale, așa cum sunt ele recunoscute și garantate de prevederile Cartei Națiunilor Unite¹⁰ (Figura 1).

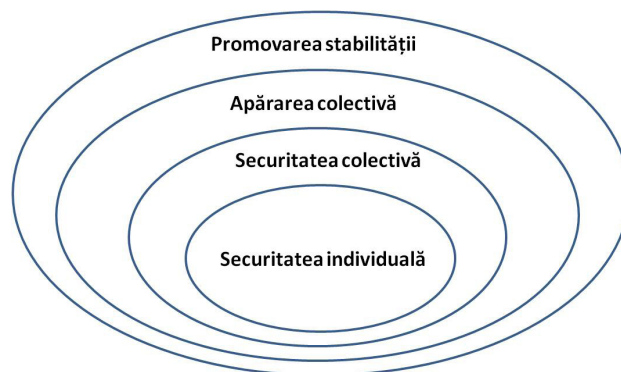

Figura 1 Modelul celor patru inele ale securității prin cooperare¹¹

Securitatea individuală reprezintă nucleul modelului și-i conferă legitimitate și credibilitate prin faptul că promovează și garantează drepturile fundamentale ale omului, *securitatea colectivă* vizează menținerea păcii și stabilității în spațiul de interes comun, vizând amenințările și agresiunile care pot proveni din partea statelor membre, în timp ce *apărarea colectivă* permite acțiunea colectivă împotriva agresiunilor externe. *Promovarea stabilității* la nivelul comunității de securitate și în vecinătatea acesteia întrește abordarea cuprinzătoare a securității prin cooperare prin abordarea, cu ajutorul mijloacelor de natură politică, economică, diplomatică sau chiar militară, a situațiilor de conflict din alte zone, care pot constitui amenințări la adresa securității.

Mizând pe faptul că modelul său promovează drepturile, libertățile și obligațiile individuale și colective internațional recunoscute și având intenția de a-l propune ca pe un standard al comunităților de securitate prin cooperare, Cohen a analizat modul în care principalele organizații internaționale – ONU, OSCE, UE, NATO –, se înscriu în inelele securității individuale, securității colective, apărării colective și promovării stabilității internaționale, concluzionând faptul că „NATO este pentru moment singurul model al securității prin cooperare”¹², deoarece celelalte trei organizații nu abordează cuprinzător aspectul apărării colective (Figura 2).

universalitatea ei este imposibilă”¹⁴, putem induce ideea dimensionării comunităților de securitate prin cooperare la nivel regional astfel încât acestea să-și găsească eficiența, dar, mai ales, să considere și să armonizeze valorile, nevoile, provocările și limitările de nivel regional cu cele internaționale.

Înscrierea României pe cele patru inele ale modelului de securitate prin cooperare este descrisă, în primul rând, de nivelul ridicat de disponibilitate al României către cooperarea regională și internațională¹⁵ în cadrul definit de tratatele, convențiile și normele juridice internaționale, în al doilea rând, de statutul de membru al tuturor celor patru organizații internaționale, deja încadrate de Cohen pe orbita modelului, și, în al treilea rând, de deplina considerare față de libertățile, drepturile și valorile democratice individuale și colective, asumate, prețuite și promovate de statul român.

Totodată, prin plasarea individului în centrul abordării interne și externe de securitate, România subscrie integral nucleului modelului celor patru inele, iar în acest sens cea mai recentă strategie națională de apărare vizualizează România ca fiind „statul care funcționează pentru fiecare cetățean, cu instituții care să lucreze pentru dezvoltarea țării, să promoveze și să garanteze democrația reală, drepturile și libertățile cetățenilor, să asigure dezvoltarea societății și afirmarea țării”¹⁶.

Subscrierea la inițiative de cooperare regională, precum *București 9 (B9)*¹⁷ sau *Inițiativa*

Instituția	Inelul 1 Securitatea individuală	Inelul 2 Securitatea colectivă	Inelul 3 Apărarea colectivă	Inelul 4 Promovarea stabilității
ONU	DA?	DA?	NU	DA?
OSCE	DA?	DA?	NU	DA?
UE	DA	DA	NU	DA
NATO	DA	DA	DA	DA

Figura 2 *Instituționalizarea securității prin cooperare*¹³

Constatăm așadar viabilitatea modelului pentru calibrarea comunităților de securitate prin cooperare internațională și, acceptând teoria lui Taylor, conform căreia o comunitate de securitate „este necesar să fie mică, deoarece

*celor Trei Mări (Three Seas Initiative – 3SI)*¹⁸, nu fac decât să întărească interesul, credibilitatea și responsabilitatea României pentru a-și onora angajamentele și pentru a contribui activ la securitate prin cooperare regională și internațională.

Concluzii

În virtutea prevederilor ultimelor două strategii naționale de apărare a țării și a rolului activ pe care l-a avut în cadrul inițiativelor, operațiilor și acțiunilor desfășurate în ultimele trei decenii, România și-a afirmat și și-a confirmat intenția și disponibilitatea de a contribui legitim și credibil la eforturile comunității aliate și multinaționale pentru securitatea și stabilitatea euroatlantică și internațională.

Provocările din ce în ce mai diverse, prezente la nivelul mediului de securitate internațional, denotă nevoia unei eficientizări și adaptări continue a procesului de asigurare a securității, stabilității și prosperității internaționale într-o abordare responsabilă, cooperantă și transparentă.

Constituirea unor comunități de securitate prin cooperare regională la nivelul principalelor bazine maritime euroatlantice, după modelul lui Cohen, ar putea constitui o soluție la îndemâna României pentru a-și consolida rolul de furnizor de securitate la nivelul bazinului Mării Negre, în cadrul unui proces legitim și credibil mai amplu, de eficientizare a securității internaționale.

Așadar, circumscrierea României pe toate cele patru inele, conjugată cu garanțiile de securitate, deținute în calitate de membru al structurilor euroatlantice, cu legitimitatea și credibilitatea conceptuală și acțională internațională și, în special, cu intenția și disponibilitatea de a-și consolida poziția de pol de stabilitate la nivelul regiunii Mării Negre¹⁹, de a-și onora angajamentele și de a contribui activ la securitatea internațională, îi oferă României perspectiva de a avansa modelul lui Cohen pentru inițierea și dezvoltarea unor comunități de securitate prin cooperare la nivelul bazinelor Mării Negre, Mării Baltice, Mării Nordului și Mării Mediterane, Oceanului Atlantic și zonei arctice, adică al principalelor regiuni maritime euroatlantice, în vederea revigorării și eficientizării procesului de asigurare a securității internaționale.

NOTE:

1 *** *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2015 - 2019*, Administrația Prezidențială, 2015, p. 1, https://www.presidency.ro/files/userfiles/Strategia_Nationala_de_Aparare_a_Tarii_1.pdf, accesat la 01.07.2020.

2 *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024*, Administrația Prezidențială, 2020, https://www.presidency.ro/files/userfiles/Documente/Strategia_

[Nationala_de_Aparare_a_Tarii_2020_2024.pdf](#), accesat la 07.07.2020.

3 Iulian Chifu, Monica Oproiu, Narciz Bălășoiu, *Războiul ruso-georgian*, Editura Curtea Veche, București, 2010, https://www.academia.edu/3624787/Razboiul_ruso_georgian, accesat la 05.07.2020.

4 *** *Convenția privind regimul strâmtorilor Mării Negre din 20.07.1936*, <https://lege5.ro/Gratuit/g42dsnrw/conventia-privind-regimul-stramtorilor-marii-negre-din-20071936>, accesat la 05.07.2020.

5 *Air policing: securing NATO airspace*, NATO, 16 mai 2018, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_132685.htm, accesat la 05.07.2020.

6 *** *NATO – Informații generale*, MAE, iunie 2020, <https://www.mae.ro/node/5337>, accesat la 05.07.2020.

7 *** *NATO Assurance Measures*, SHAPE, 2020, <https://shape.nato.int/nato-assurance-measures>, accesat la 06.07.2020.

8 *** *Naval Support Facility Deveselu*, https://www.cnic.navy.mil/regions/cnreura/cnt/installations/nsf_deveselu.html, accesat la 06.07.2020.

9 R. Cohen, M. Mihalka, "Cooperative Security: New Horizons for International Order", *The Marshall Center Papers*, No. 3, 2001, <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a478928.pdf>, accesat la 03.12.2017.

10 *** *UN Charter*, ONU, <https://www.un.org/en/charter-united-nations/>, accesat la 06.07.2020.

11 R. Cohen, M. Mihalka, *op.cit.*, p. 10.

12 *Ibidem*, p. 16.

13 *Ibidem*, p. 15.

14 Michael Taylor, *Community, Anarchy, and Liberty*, Cambridge University Press, New York, 1982, pp. 167-168.

15 *** *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024*, Administrația Prezidențială, 2020, pp. 13, 21.

16 *Ibidem*, p. 4.

17 *** *Declarația comună a miniștrilor de externe din statele Formatului București 9 (B9)*, MAE, 2017, <https://www.mae.ro/node/43571>, accesat la 06.07.2020.

18 *3 Seas Initiative Summit*, 2020, <http://three-seas.eu/about/>, accesat la 03.07.2020.

19 *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024*, pp. 5-7.

BIBLIOGRAFIE

*** AAP 6, *NATO Glossary Of Terms And Definitions* (English and French) Edition 2019, https://nso.nato.int/nso/ZPUBLIC/_BRANCH_INFO/TERMINOLOGY_PUBLIC/NON-CLASSIFIED%20NATO%20GLOSSARIES/AAP-6.pdf

*** *A "comprehensive approach" to crises*, NATO, 2016, https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_51633.htm.

*** *A framework for enhanced international maritime security cooperation and awareness*,

CJOS COE, 2011, http://cjoscoe.org/docs/MSA_Strategic_Framework_V1.0.pdf

*** *Air policing: securing NATO airspace*, NATO, 16 mai 2018, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_132685.htm

*** *Allied Maritime Strategy – A theory for success?*, Kiel International Seapower Symposium Conference Report, 2018, https://www.kielseapowerseries.com/files/ispk/content/KISS18/KISS2018_final_Web.pdf

*** *Alliance Maritime Strategy*, NATO, 2011, https://www.nato.int/cps/ua/natohq/official_texts_75615.htm

*** *Convenția privind regimul strâmtorilor Mării Negre din 20.07.1936*, <https://lege5.ro/Gratuit/g42dsnrw/conventia-privind-regimul-stramtorilor-marii-negre-din-20071936>

*** *European Union Maritime Security Strategy*, EU, 2014, <https://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2011205%202014%20INIT>

*** *NATO Assurance Measures, SHAPE*, 2020, <https://shape.nato.int/nato-assurance-measures>

*** *NATO – Informații generale*, MAE, iunie 2020, <https://www.mae.ro/node/5337>

*** *Naval Support Facility Deveselu*, https://www.cnic.navy.mil/regions/cnneurafcnt/installations/nsf_deveselu.html

*** NATO, <https://www.nato.int/nato-welcome/index.html>

*** *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2015 - 2019*, Administrația Prezidențială, 2015, https://www.presidency.ro/files/userfiles/Strategia_Nationala_de_Aparare_a_Tarii_1.pdf

*** *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024*, Administrația Prezidențială, 2020, https://www.presidency.ro/files/userfiles/Documente/Strategia_Nationala_de_Aparare_a_Tarii_2020_2024.pdf

*** *Tratatul Nord-Atlantic*, NATO, Washington DC, 1949, <http://www.mae.ro/sites/default/files/file/pdf/TRATATUL%2520NORD-ATLANTIC.pdf>

*** *UN Charter*, ONU, <https://www.un.org/en/charter-united-nations/>

*** *United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS)*, UN, 1982.

*** *3 Seas Initiative Summit*, 2020, <http://three-seas.eu/about/>

*** *Declarația comună a miniștrilor de externe din statele Formatului București 9 (B9)*, MAE, 2017, <https://www.mae.ro/node/43571>

Adler E., Barnett M., *Security Communities*, Cambridge University Press, 1998.

Chifu Iulian, Oproiu Monica, Bălășoiu Narciz, *Războiul ruso-georgian*, Editura Curtea Veche, București, 2010, https://www.academia.edu/3624787/Razboiul_ruso_georgian

Cohen R., Mihalka M., "Cooperative Security: New Horizons for International Order", *The Marshall Center Papers*, No. 3, 2001, <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a478928.pdf>

Deutsch K.W. et al., *Political Community and the North Atlantic Area: International Organization in the Light of Historical Experience*, Princeton University Press, 1957.

Drent M., *The EU's Comprehensive Approach to Security: A Culture of Co-ordination?*, *Studia Diplomatica*, 2011, LXIV-2, https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/20111000_sd_drent_approach.pdf

Feldt L., Dr. Roell P., Thiele R.D., "Maritime Security – Perspectives for a Comprehensive Approach", *ISPSW Strategy Series: Focus on Defense and International Security*, No. 222, 2013, https://www.files.ethz.ch/isn/162756/222_feldt_roell_thiele.pdf

Fransas A., Nieminen E., Salokorpi M., *Maritime Security and Security Measures – Mimic Study in the Baltic Sea Area*, Kymenlaakso University, Kotka, Finland, 2013.

Pirozzi N., *The EU's Comprehensive Approach to Crisis Management*, DCAF Brussels, EU Crisis Management Papers Series, June 2013.

Stohs J., Dr. Bruns S., "Maritime Security in the Eastern Mediterranean", *Kiel International Seapower Symposium 2017*, Kiel, 2017.

Taylor Michael, *Community, Anarchy, and Liberty*, Cambridge University Press, New York, 1982.